

SAAVU KIRKKOPOSTI

numero 2

kesäkuu 2025

SISÄLLYS

Julkaisutiedot	1
Pääkirjoitus	2
Saarnaan liittyvä raamatunkohta: evankeliumiteksti Johannes 10:11–16	3
Saarna, toinen sunnuntai pääsiäisestä Hyvä paimen, Maria Stirling	3
Kävelevä rukous, Kati Pirttimaa	6
Pyhiinvaelluksista, koonnut Tuula Paasivirta	6
Muuttuvassa maailmassa kaivataan lisää tutkimustietoa, Tuula Paasivirta ja Jorma Vilkkö	8
Tiekirkot ovat hyvä lisä kesäkiertoilla, koonnut Tuula Paasivirta	9
Jorma Vilkkö pappina Jyväskylässä, Tuula Paasivirta	11
Virren tarina, virsi 177, Tauno Väinölä	15
Virren 177 sanat, unkarin kielestä suomentanut Anna-Maija Raittila	15
Loppusanat	16

JULKAISUTIEDOT

Piste- ja äänilehti päätoimittaja Tuula Paasivirta
Podcast äänilehti päätoimittaja Tuomo Burman
Piste ja äänilehden saa nyt myös tilattuna omaan sähköpostiin.
Yhteystiedot: ext-tuula.paasivirta@evl.fi (huomaa etuliite ext),tuomo.burman@burha.net
Yhteisosoite: saavukirkkoposti.kirkkohallitus@evl.fi
Lukija: Tuula Paasivirta
Julkaisija: Suomen ev.lut. kirkon Kirkkohallitus, KJY
Tämä on lehden 75. vuosikerta

Toimisto ja tilaukset: Arja Kunnala, p. 050 3525 723, sähköposti arja.kunnala@evl.fi,
PL 210, 00131 HELSINKI
Lehti on tilaajilleen maksuton

PÄÄKIRJOITUS

Tuula Paasivirta

Kesä on hyvässä vauhdissa, vaikkakin viileää vielä on. Maailman tila on levoton. Sen vuoksi tapaan pitää uutisista vapaita iltoja, jolloin radio ja televisio pysyvät kiinni. Ja kuuntelen korkeintaan äänikirjaa tai musiikkia. Suosittelen sinullekin tällaisia uutispaastopäiviä ajoittain.

Tässä lehdessä pääsemme tutustumaan jyväskyläläisen rovastin Jorma Vilkon elämään. Hän toimi pappina 36 vuotta Salossa ja Jyväskylässä. Ja toisessa artikkelissa pohdimme yhdessä Jorman kanssa näkövammaisuuden historian tutkimuksen tarvetta ja vähän tekniikan kehitystä.

Saavutettavuuskirjasto Celiasta löytyy useimmille meistä tuttu tutkimus Kuotola, Urpo ; Tsokkinen, Anja ; Vartio, Eero ; Suomen näkövammaisten ja näkövammaistyön historia. Julkaistu 1988. Itselleni uusi tuttavuus kirjana on Surun lapsesta silmäteräksi : näkövammaisen lapsen elämää 1800-luvulta vuoteen 2000. Leena Honkaselta ja Eero Vartiolta löytyy myös teos: Sanoilla maalattu maisema: Tutkimus syntymäsokean visuaalisesta maailmasta. Kaikki mainitut kirjat on kuunneltavissa äänikirjana.

Kesällä monet kirkot ovat auki. Lisäksi on olemassa tiekirkkoverkosto. Sen listaukset auttavat lomamatkoilla löytämään avoimia kirkkoja. Toisinaan harmittaa, kun huomaa, että jonkin paikkakunnan kirkko onkin kiinni, kun on itse vierailulla kyseisellä paikkakunnalla. Joskus olen päässyt katsomaan jotakin kirkkoa, kun olen soittanut kirkkoherranvirastoon ja sopinut vierailuajan erikseen. Aina se ei onnistu, mutta olen saanut aivan loistavaa palvelua muun muassa synnyinseudullani Lopella. Tänä vuonna siellä onkin kirkko remontissa. Se on arkea sekin.

Tässä lehdessä on vinkkejä matkailuun vaikkapa tiekirkkotoimintaan tutustuen. Lisäksi kerrotaan pyhiinvaelluksista. Tätä aihetta jatkan lehden tulevilla numeroilla. Lisäksi syksyn lehdessä kerrotaan siitä, mikä tekee pyhistä kirjoista pyhiä.

Syksyllä 2025 ilmestyy Sacrum kustantamon julkaisema Vammaisuuden teologiaa käsittelevä kirja. Sen päätoimittaja on pastori Katri Suhonen. Olen itse kirjoittanut tähän kirjaan kaksi lukua. Kirjassa on useita kirjoittajia. Kirja pyritään saamaan myös Saavutettavuuskirjasto Celiaan.

Sana -lehestä lainatussa tekstissä Helsingin Tuomasyhteisön toiminnanjohtaja ja tuomaspappi Kati Pirttimaa kysyy: Mikä on sinun avainsanasi tänä kesänä? Minkälaiselle pyhiinvaellukselle se sinua kutsuu? Mikä on askeltesi rukous?

Hyvää ja virkistävää kesää sinulle
Tuula Paasivirta

SAARNA

Saarnaan liittyvä raamatun kohta

Joh. 10:11–16

Jeesus sanoo:

”Minä olen hyvä paimen, oikea paimen, joka panee henkensä alttiiksi lampaiden puolesta. Palkkarenki ei ole oikea paimen eivätkä lampaat hänen omiaan, ja niinpä hän nähdessään suden tulevan jättää lauman ja pakenee. Susi saa lampaat saaliikseen ja hajottaa lauman, koska palkkapaimen ei välitä lampaista.

Minä olen hyvä paimen. Minä tunnen lampaani ja ne tuntevat minut, niin kuin Isä tuntee minut ja minä Isän. Minä panen henkeni alttiiksi lampaiden puolesta. Minulla on myös muita lampaita, sellaisia, jotka eivät ole tästä tarhasta, ja niitäkin minun tulee paimentaa. Ne kuulevat minun ääneni, ja niin on oleva yksi lauma ja yksi paimen.”

Saarna toinen sunnuntai pääsiäisestä Hyvä paimen

Maria Stirling

Saarna on pidetty 4.5.2025 Vuosaaren kirkossa, Helsinki. Saarna oli ordinaatiokoulutuksen eli papiksi valmistautumiskoulutuksen näytesaarna. Maria Stirling vihittiin papiksi 29.5.2025 helatorstaina Helsingin Tuomiokirkossa. Hän on hankehallinnon asiantuntija eteläisessä Afrikassa, Suomen lähetysseuran työntekijänä. Saarnan väliotsikot ovat saarnan kirjoittajan tekemiä.

Saarna alkaa

Nykyajan paimenia ja vanhojakin

Tein googlauksen ”nykyajan paimenia” -sanoilla ja esiin ponnahti mainos aurinkopaneelilla toimivasta sähköpaimenesta, joka pitää hevoset, lehmät ja lampaat laitumella. Löytyy myös akulla toimiva paimenia. Nämä paimenet toimivat lauman rajaajina ja pitävät eläimet halutulla alueella.

Sähköpaimen eli sähkölanka osana aitausta hoitaa osan paimenen tehtävästä. Se rajaa meille sallitun tilan, minkä ulkopuolelle ei saa mennä, eikä siellä ole turvallista olla. Se rajaa lampaan elämää turvalliseen alueeseen, missä lampaan perustarpeista voidaan pitää huolta.

Löysin myös kesätyötä lammaspaimenena esimerkiksi Isokarin majakkasaarella. Siellä työhön kuuluu muun muassa lampaiden laskemista ja niiden hyvinvoinnin seuraamista. Lampaita saa ja pitää myös rapsutella ja helliä. Työ kuulostaa inhimilliseltä ja eläinystävälliseltä.

Vielä netistä löytyy monenlaisia vaikuttajahahmoja, muun muassa somevaikuttajia, jotka ohjaavat meidän arvomaailmaamme. Niitä ollut ennenkin. Vanhassa Testamentissa puhutaan johtajista, jotka vievät kansaa harhateille ja hajottavat yhteisöjä. Kuka on

meidän arvojohtajamme ja mihin hän meitä johtaa? Ketä kuuntelemme ja ketä uskomme? Onko hänen meille syöttämänsä ajatukset rakentavia vai hajottavia?

Vanhassa Testamentissa hyvä paimen on Jumala, niin kuin luemme muun muassa tutussa psalmissa 23. Myös kuningas Daavidiin viitataan hyvänä paimenena. Jeesus Daavidin jälkeläisenä ja Jumalan poikana otti tuon hyvän paimenen roolin ja vertasi itseään hyvään paimeneen.

Sunnuntain tekstimme puhuu juuri hyvästä ja oikeasta paimenesta, Jeesuksesta. Jeesus sanoo: ”Minä olen hyvä paimen, oikea paimen, joka panee henkensä alttiiksi lampaiden puolesta.” ”Minä olen hyvä paimen, minä tunnen lampaani ja ne tuntevat minut.”

Millainen on hyvä paimen?

Mutta millainen on hyvä paimen ja miten hän ohjaa meitä? Hyvä paimen on Jumalan huolenpidon ja ihmisrakkauden symboli. Hyvä paimen tuntee omansa ja rakastaa lampaitaan ja omiaan. Hänellä on läheinen ja hyvä suhde seuraajiinsa. Niin kuin kesäksi etsitään lampaita helliviä paimenia, myös Jeesus on sellainen.

Psalmissa 23 meille kuvataan paimenta, joka haluaa antaa meille hyvää, uutta voimaa ja lepoa, vihreitä niittyjä, ruokaa notkuvan pöydän ja maljan, joka on ääriään myöten täynnä. Jeesuksen aikaan ja nykyäänkin eri puolilla maailmaa lampaat päästetään laitumille päiväksi ja sieltä ne välillä karkaavat tai joutuvat villieläinten takaa-ajamiksi tai saaliiksi.

Yöksi ne tuodaan takaisin lammastarhaan. Jeesus kertoikin vertauksen lammaspaimenesta, joka laski lampaita niiden palatessa aitaukseensa yöksi. Kun yksi sadasta lampaasta puuttui, paimen lähti etsimään sitä.

Lammas on laumaeläin ja näin helposti johdettavissa. Me ihmiset kuitenkin haluamme ainakin näennäisesti olla itsenäisiä ja tehdä omia päätöksiä asioista. Sähköpaimen rajaa elämäämme tiettyihin raameihin ja somevaikuttajat ja muut vaikuttajat tuovat uusia kiinnostavia näkökulmia elämäämme.

Kristityn elämässä on tietty vapaus, Jumala on antanut meille vapaan tahdon. Näin käynnistyy jatkuva etsintä ja mietintä, ketä seuraamme, mihin vedämme rajat ja mikä on hyvän paimenen ohjeen mukaista elämää. Joskus joudumme harhaan, kun seuraamme vieraita paimenia. Huomaamattamme saatamme joutua lauman mukana tilanteisiin ja alueille, jotka osoittautuvat vääriksi valinnoiksi.

Tätä on hyvän paimenen huolenpito: hän ei jätä, vaan etsii harhateille joutuneet. Hyvä paimen antaa henkensä lampaidensa edestä. Siinäkin on paradoksi. Mitä hyvää kuolleesta paimenesta on? Paimenen kuului pysyä hengissä, että hän voi taistella puolestamme petoja ja muuta pahaa vastaan.

Kuitenkin hyvä paimen on valmis puolustamaan omiaan kuolemaan asti. Hän ei pakene kesken kaiken varjellen omaa elämäänsä vaan on valmis varjelemaan lampaitaan viimeiseen hengen vetoon asti. Näin kävi Jeesukselle. Hän kuoli meidän puolestamme.

Jeesuksen kuolema muuttui kuitenkin voitoksi kuolemasta. Tappio ja umpikuja avasivatkin uusia mahdollisuuksia ja uuden elämän.

Nykyhetki

Kun katson tämän päivän maailmaa, sotia ja nälänhätää, mietin, missä Jumala on. Missä on hyvä paimen? Näkyykö täällä evankeliumin Jeesus, joka tuntee omansa ja joka etsii kadonneet lampaat? Tai paimenpsalmin 23 kuvaamat lepopaikat, oikeat reitit, täysi malja, Jumalan hyvyys ja uskollisuus?

Miten voin kokea Jumalan hoitoa ja varjelusta, kun ympärillä on tuhoa ja olen menettänyt kaiken, eikä enää ole ruokaa? Kuinka moni tänä päivänä kulkee pimeässä tai kuoleman varjon laaksossa? Kuinka monen kohdalla maljassa ei ole mitään, ei ole edes välttämättä sitä maljaa, mitä täyttää?

Kuningas Daavidin elämä ei ollut helppoa ja silti hän kirjoitti ja lauloi Jumalasta, paimenesta, joka piti hänestä huolta vaikeissa elämän tilanteissa: kuoleman varjostamassa laaksossa, petojen ahdistassa, vihollisten jahdatessa häntä.

Daavid joutui kohtaamaan monenlaista elämässään. Nuorena hän piti huolta lampaista ja joutui taistelemaan villipetoja vastaan. Hän pakeni henkensä edestä, kun kuningas Saul yritti ottaa hänet, kilpailijansa, hengiltä.

Kyse ei ole siitä, että paimen antaa meille hyvän ja helpon elämän. Vaan, että paimen johdattaa ja pitää meistä huolta elämän arjessa, vaikeuksissa ja puutteessa. Hyvä paimen kantaa meitä harteillaan myös kuoleman rajan yli.

Hyvä paimen näkee, mitä me jaksamme kohdata, milloin tarvitsemme lepoa. Rauha, minkä saamme, on sydämen rauhaa rauhattoman maailman keskellä. Ei niin, että ympäristömme on rauhallista vaan että meillä on rauha sydämessämme ja saamme levätä hyvän paimenen sylissä.

Tässä on paradoksi. Se, että Jumala tulee luoksemme silloin, kun vähiten odotamme häntä. Jumala tuo toivoa toivottomuuteen.

Pöytä katetaan vihollisten läsnä ollessa, juuri siinä hetkessä maljani on ääriään myöten täynnä. Jumala ohjaa meitä paimensauvallaan, että pysymme oikealla reitillä. Hän antaa meille rauhan sydämeen ja kulkee kanssamme silloin, kun pelottaa eikä tietä näy.

Meillä ei ole vastausta siihen, miksi maailmassa on niin paljon epäoikeudenmukaisuutta, sotia, nälkää, kiusaamista, köyhyyttä ja muuta sellaista. Mutta Raamatusta löydämme kuvan hyvästä paimenesta, jonka tehtävä on hoitaa meitä, joka tuntee meidät ja meidän elämäntilanteemme.

Me saamme valita hyvän paimenen, Jeesuksen, jota seurata. Hän on luvannut kulkea meidän kanssamme kaikkina elämämme päivinä. Niin kuoleman varjostamissa laaksoissa kuin vihollisen ahdistassa meitä. Niin puutteessa kuin yltäkylläisyydessä.

Lopetus

Hyvä paimen on Jumalan huolenpidon ja ihmisrakkauden symboli. Hän antaa meille huolenpitoaan, mutta on myös esimerkkinä meille. Meidän tulee osoittaa rakkautta muille ja ”panna henkemme alttiiksi veljemme puolesta” (1 Joh. 3:16)

Jeesus puhuu yhdestä laumasta, mutta myös lampaista, jotka ovat muualla. Jeesus ei tullut vain Israelin kansaa varten vaan kaikkia kansoja varten. Meitä varten täällä pohjoisessa Suomessa. Ja myös niitä varten, jotka asuvat meistä katsoen kaukana tai ovat tulleet kaukaa tänne meidän lähellemme.

Jeesus hyvä paimen johdattaa meitä ja antaa meille tehtävän olla pitämässä huolta toinen toisistamme lähellä ja kaukana hänen antamansa rakkauden avulla.

KÄVELEVÄ RUKOUS

Kirjoittanut Kati Pirttimaa. Julkaistu Sana -lehdessä 5.6.2025

Pyhiinvaeltaja matkaa usein kauniin luonnon keskellä tai matka vie johonkin tärkeään hengelliseen kohteeseen. Tärkeimmän matkan vaeltaja tekee kuitenkin omaan itseensä. Pyhiinvaellus on arjesta irrottautumista, suunnan kyselemistä, konkreettisesti ja kuvaannollisesti. Se on ruumiin rukousta, hengellisen elämän hoitamista ja hengittämistä Jumalan tahdissa. Pyhiinvaelluksella rukous kulkee askeleiden rytmissä. Pyhiinvaellukselta ihminen palaa usein jollain tapaa muuttuneena.

Pyhiinvaellus johdattaa myös kohtuullisuuteen ja lähimmäisenrakkauteen. Pyhiinvaeltaja pärjää vähällä, pitkiäkin matkoja tulee toimeen pienellä kantamuksella ja vähin varustein. Matkalla toisensa kohtaavat pyhiinvaeltajat auttavat toisiaan.

Ruotsalaiset pyhiinvaeltajat ovat löytäneet seitsemän avainsanaa: yksinkertaisuus, vapaus, kiireettömyys, hiljaisuus, huolettomuus, jakaminen ja hengellisyys. Mikä on sinun avainsanasi tänä kesänä? Minkälaiselle pyhiinvaellukselle se sinua kutsuu? Mikä on askeltesi rukous?

PYHIINVAELLUKSISTA

Koonnut Tuula Paasivirta

Pyhiinvaelluksia on monenlaisia. Vantaalla on tunnin parin luonto- ja kirkkopyhiinvaelluksia ja tässä lehdessä Jorma Vilkkö mainitsee lyhyesti Santiago de Compostelan pyhiinvaellukset, joilla hän on ollut kaksi kertaa mukana. Tämän jutun taustalähteitä ovat wikipedia ja seurakuntien verkkosivut.

Pyhiinvaelluksen tarkoitus

Pyhiinvaelluksilla voi olla monenlaisia tarkoituksia, riippuen sen kohteesta ja pyhiinvaellukselle lähtevän ihmisen tarkoituksista ja tarpeista. Se voi olla hengellistä, historiallista, tai jopa sosiaalista. Pyhiinvaelluksella on tarkoitus etsiä Jumalaa, kiittää häntä, täyttää annettu lupaus, tai löytää henkistä innoitusta ja voimia uskonelämään.

Pyhiinvaellus voi olla myös tapa pohtia elämän isoja kysymyksiä, jakaa kokemuksia muiden kanssa ja päästä irti asioista. Luontopyhiinvaelluksessa voi löytää rauhaa ja läsnäoloa, sekä nauttia luonnon kauneudesta.

Pyhiinvaellus on myös merkityksellinen matka, jossa yhdistyvät kulttuurihistoria, luontokohteet, liikkuminen ja hengellisyys. Se voi olla myös tapa tutustua uusiin paikkoihin ja ihmisiin, sekä laajentaa omaa näkökulmaa.

Pyhiinvaelluksen tarkoitus voi olla myös sosiaalinen, kuten yhteisen tehtävän saavuttaminen tai jonkun kunnioittaminen. Pyhiinvaelluksilla on myös ollut historiallinen merkitys, ja ne ovat voineet olla osa pyhimysten kunnioittamista.

Kristinuskon ja pyhiinvaellus

Kristinuskossa pyhiinvaellukseen olennaisena osana kuuluu pyrkimys saada innoitusta ja voimia uskonelämän kilvoituksiin. Rukous yksin ja yhdessä kuuluu olennaisena osana pyhiinvaellusmatkoihin. Pyhiinvaellus on tapa etsiä Jumalaa, kiittää häntä tai esimerkiksi täyttää annettu lupaus. Pyhiinvaellus on myös hiljentymistä ja rauhoittumista. Se on matkaa itseen samalla, kun kuljetaan fyysisesti kulttuurihistoriallisesti merkittävissä maisemissa.

Suomen ortodoksinen kirkon mukaan pyhiinvaellus ei ole vain matkailua eikä matkailu pyhiinvaellusta. Niiden ero on matkalle annetussa sisäisessä merkityksessä ja matkan sisäisessä suuntautumisessa. Käytännössä matkustaminen ja pyhiinvaellus sekoittuvat ja yhdistyvät.

Pyhiinvaeltamisen kehitys kristinuskossa

Pyhiinvaellukset suuntautuivat aluksi paikkoihin, jotka olivat yhteydessä Jeesuksen elämään, syntymään ja ristiinnaulitsemiseen. Sellaisia olivat esimerkiksi Betlehem, Nasaret sekä erityisesti Jerusalemin Pyhän haudan kirkko, jonka Pyhä Helena rakennutti Jeesuksen uskotun ristiinnaulitsemispaikan päälle.

Pyhää Helenaa, Rooman keisarin Konstantinus Suuren äitiä, pidetään kristillisen pyhiinvaelluksen äitinä. Hän pyhiinvaelsi niille seuduille, missä Jeesuksen oli sanottu eläneen ja rakennutti kirkkoja Jeesuksen elämäkerran merkittävimmille paikoille kuten Jerusalemissa Golgatalle ja Öllyvuorelle sekä Betlehemissä Jeesuksen väitetylle syntymäpaikalle.

Tältä ajalta eli 300-luvulta on säilyneet myös varhaisimmat kirjalliset kuvaukset pyhiinvaelluksista Lähi-itään. Oletetaan, että jo ensimmäiseltä vuosisadalta alkaen olivat kristityt vierailleet Jeesuksen elämän tärkeissä kohteissa, sekä marttyyrien, etenkin apostoleiden haudoilla.

Vielä nykyäänkin on Jerusalemin tärkein yleiskristillinen pyhiinvaelluskohde ja siellä käy vuosittain yli kaksi miljoonaa vierailijaa. Tämä luku tosin sisältää myös juutalaiset ja muslimit, joille heillekin on Jerusalemin tärkeä pyhiinvaelluskohde.

Keskiajalla oli monia eri motivaatioita lähteä pyhiinvaellukselle: toiset saattoivat lähteä rukoilemaan, toiset kiittämään onnesta, mutta usein lähdettiin tekemään katumusharjoituksia, joiden avulla uskottiin vapauduttavan synnistä.

Tiettyinä aikakautena levisi jopa käytäntö lähettää joku toinen, esimerkiksi palvelija suorittamaan pyhiinvaellus toisen henkilön puolesta. Tätä järjestelmää väärinkäyttivät niin kirkko, kuin sen ajan ihmisetkin.

Lutherin reformaatio oli lähinnä reaktio erilaisia väärinkäyttöjä kohtaan ja hän kielsikin kaikenlaisen pyhiinvaeltamisen. Pyhiinvaelluksen ajatus ei kuitenkaan hävinnyt kokonaan protestanttisissakaan liikkeissä, vaan jatkui saarnoissa ja laulujen teksteissä.

Ortodoksisessa ja katolisessa kulttuurissa pyhiinvaeltamisella on rikkoutumaton perinne aina kristinuskon alkuvuosilta alkaen. Nykyään kuitenkin myös protestanttiset kristityt ovat löytämässä uudelleen tämän perinteen.

2000-luvulla Suomessa on noussut mielenkiintoa kulkea apostoli Jaakobin muistopaikalle vievän historiallisen Pyhän Jaakobin tien loppuosa eli Camino Santiago de Compostelaan Luoteis-Espanjaan, minne virtasi jo keskiajalla vuosittain jopa puoli miljoonaa vierailijaa. Nykyaikana Santiago de Compostela vastaanottaa vuosittain noin 1,5 miljoonaa pyhiinvaeltajaa.

Vuonna 2020 Turun kaupunki ja Suomen evankelis-luterilainen kirkko käynnistivät yhteistyöhankkeen pyhiinvaellustoiminnan koordinoimiseksi. Tähän kuuluu pyhiinvaelluksista viestiminen ja jo olemassa olevien pyhiinvaellusverkostojen tukeminen sekä uusien luominen.

Yhteistyöhankkeen pohjalta on perustettu Suomen ensimmäinen Pyhiinvaelluskeskus Turun tuomiokirkkoon vuonna 2021. Pormestarin kuoressa sijaitseva Pyhiinvaelluskeskus on kirkon aukioloaikojen puitteissa avoinna kaikille kävijöille ja keskuksen sohvilla on mahdollista hiljentyä ja rauhoittua. Keskuksen henkilökunnan ollessa paikalla heiltä voi kysellä pyhiinvaelluksesta ja pyhiinvaellusreiteistä.

MUUTTUVASSA MAAILMASSA TARVITAAN LISÄÄ TUTKIMUSTIETOA

Tuula Paasivirta ja Jorma Vilkkö

Keskustelen jyväskyläläisen rovasti Jorma Vilkon kanssa näkövammaisten historian tutkimuksesta. Aihe on otollinen, koska Saavu Kirkkopostikin täyttää 75 vuotta tänä vuonna. Silloisesta Kirkkopostilehdestä kirjoitettiin lyhyesti runsaat 20 vuotta sitten ilmestyneessä Eero Vartion Tähdenvälejä kirjassa.

Jormakin sanoo yllättyneensä miten vähän siinä kirjassa on asiaa vaikkapa Kirkkoposti lehdestä. Jorma Vilkkö kirjoitti Airut -lehteen jo vuonna 2018 tästä uuden tutkimuksen tarpeesta.

Yksi kiinnostava tutkimus toki löytyy, mutta tarvittaisiin uutta tutkimusta, toteaa Jorma Vilkkö. Saavutettavuuskirjasto Celiasta löytyy Urpo Kuotolan, Anna-Mari Tsokkisen ja Eero Vartion ansiokas tutkimus näkövammaisten historiasta ja elämästä Suomessa. Se päättyy kuitenkin jo vuoteen 1988. Pääkirjoituksessa mainitsen pari muuta tutkimusta.

Jorma kirjoittaa Airut -lehdessä: ”Teknologian nopea kehittyminen on helpottanut koulunkäyntiä ja opiskelua. Näkövammaisten ulottuville on avautunut uusia ammatteja. Vammaispalvelulain myötä henkilökohtainen avustaja on subjektiivinen oikeus sellaista tarvitsevalle ja niin edelleen.” Toimittajan jälkihuomio: Vammaispalvelulaki on uudistunut vuoden 2025 tammikuussa ja sitä sovelletaan eri tavoin eri puolella Suomea. Aika näyttää sen vaikutukset.

Jormaa tosiaan huolettaa esimerkiksi Saavutettavuuskirjasto Celian muutokset, saako kaikki opiskelijat tarvittavan materiaalin, kysyy Jorma. Totta kai teknologia on myös hyvä asia ja auttaa meitä monissa asioissa, hän sanoo.

Työelämä on yhä hektisempää ja työntekijään kohdistuva osaamisen vaatimus kasvaa ja työssä selviäminen vaatii yhä enemmän. Miten kaikki tämä vaikuttaa työllistymiseen näkövammaisten kohdalla, jatkaa Jorma kyselyään aivan aiheellisesti.

Yhteiskunnan vähenevät resurssit ovat merkinneet myös muutoksia sosiaaliturvan saralla. Miten tuloerot näkyvät näkövammaisten kohdalla verrattuna ei-näkövammaisiin, jatkaa Jorma tärkeää pohdintaansa seitsemän vuotta sitten Airut lehden palstalla. Ja tuosta vuodesta 2018 tilanne on vain kiihtynyt, kun lait, asiat ja tekninen kehitys muuttuvat kiivasta tahtia. Muutokset eivät tapahdu aina hyvään suuntaan, olen minä Tuula pohtinut.

TIEKIRKOT OVAT HYVÄ LISÄ KESÄKIERROKSILLA

Koonnut Tuula Paasivirta

Liikutko kesällä paljon eri puolilla Suomea? Jos haluat lomalla tai matkoilla kiertää eri puolilla Suomea, niin suosittelen kirkoissa vierailuja. Meillä täällä Suomessa on noin 270 kirkkoa ja taukopaikkaa mukana tiekirkko toiminnassa, Tiekirkoit ovat avoinna pääosin kesäkuun alusta elokuun puoliväliin asti kirkkojen omien aikataulujen mukaisesti. Tässä toiminnassa on mukana sekä Suomen evankelis-luterilainen kirkko että Suomen ortodoksinen kirkko.

Osassa näitä kirkkoja on myös palkattu oppaita kertomaan kyseisen kirkon arkkitehtuurista ja historiasta. www.tiekirkot.fi verkkosivulta löydät kattavan listan paikkakunnittain niistä kirkoista, jotka ovat mukana tässä toiminnassa. Sieltä löydät kunkin kirkon aukioloajat ja palvelut sekä perustiedot kyseisestä kirkosta. Suomessa turisti pääsee pääsääntöisesti maksutta tutustumaan kirkkoihin.

Joissakin Helsingin suosituimmissa kirkoissa on pääsymaksu muille kuin helsinkiläisille. Helsinkiläinen saa omasta kotiseurakunnastaan kirkkopassin, jolla pääsee kotikirkkoonsa ilman pääsymaksua. Maksu ei luonnollisesti koske tilanteita, joissa ollaan menossa osallistumaan jumalanpalvelukseen tai vaikkapa kirkolliseen toimitukseen tai konserttiin.

Tämä maksullisuus on arkipäivää monissa maissa ja on meilläkin ymmärrettävää vaikkapa helsinkiläisen Tempeliaukion kirkon kohdalla, koska siellä vuotuinen kävijämäärä ylittää miljoonan. Sen sijaan me lähiöseurakuntien alueella asuvat pääsemme aukioloaikojen puitteissa ihan vapaasti kirkkoon.

Ensimmäiset tiekirkot avautuivat Pohjois-Suomessa 1990-luvun alussa. Saksasta lähtenyt ajatus avointen ovien kirkoista taukopaikkoina on vuosien mittaan laajentunut koko Suomeen.

270 kirkkoa ja levähdyspaikkaa avautuu taas kesäkuussa

Poimintoja tiekirkkosivustolta: Ympäri Suomen on avoinna lähes 270 rauhoittavaa taukopaikkaa ja yksitoista uutta nähtävyyttä.

Tiekirkot avautuvat matkailijoille kesäkuussa. Mukana on uutuuksia, kuten saaristolaiskirkot Kemiönsaarella ja tuhopoltton jälkeen rakennettu uusi Kiihtelysvaaran kirkko Pohjois-Karjalassa. Maksuttomat, lomareittien varrella olevat taukopaikat kutsuvat pysähtymään arkkitehtuuriin, taiteen ja paikallisten tarinoiden äärelle.

Tiekirkot tarjoavat vaihtoehtoisen taukopaikan kesäreissuille. Avoimissa, maksuttomissa kirkoissa hengähdetään ja nautitaan kulttuurihistoriasta ja hiljaisuudesta. Kesäreissuilla omille juurille lähtiessä tiekirkot voivat kytkeytyä myös osaksi kävijän henkilökohtaista tarinaa:– Kirkoissa on vuosisatojen ajan sanottu "tahdon", hyvästelty rakkaita ja etsitty elämän suuntaa. Moni palaa lomalla oman sukunsa tärkeille paikoille – vihkikirkkoon, kastekirkkoon tai hautausmaan reunalle.

Tiekirkot ovat myös ikkunoita Suomen historiaan: niillä on omat kiehtovat tarinansa, jotka kertovat paikkakunnan vaiheista, rakennusperinteestä ja yhteisöstä eri aikoina, sanoo viestintäpäällikkö Johanna Järventaus.

Onko jotain uutta tarjolla

Tiekirkkoja löytyy aina Hangosta Utsjoelle. Saaristossa matkaileville avautuu tänä kesänä peräti viisi uutta kohdetta Kemiönsaarella. Muun muassa Kemiön, Taalintehtaan ja Hiittisten kirkoilla on omat erityiset luonteensa.

Kiihtelysvaaran uusi kirkko Pohjois-Karjalassa on nyt avoinna ensimmäistä kesää. Kirkko sijaitsee harjanteella kylän keskustassa, samalla paikalla kuin vuonna 2018 tuhopoltossa tuhoutunut 1700-luvun puukirkko. Uudessa kirkossa perinteinen, hirsinen ristikirkon muoto yhdistyy nykyaikaiseen arkkitehtuuriin ja tekniikkaan.

Kesän uusia tiekirkkoja ovat myös Sulvan kirkko Pohjanmaalla, Jurvan kirkko, Säynätsalon kirkko, Lapinjärven kirkko ja Kosken kappeli Salossa.

Miten löytää Tiekirkkoon?

Moniin kirkkoihin löytää tien varsilla olevien valkoisten Tiekirkko-kylttien avulla. Etsi Tiekirkko reittisi varrelta: Aiemmin mainitulla verkkosivulla on hyvä karttahuu, joka näyttää taukopaikat matkallasi. Voit tehdä löytöjä Tiekirkkojen listasta, josta voi etsiä kirkkoja paikkakunnan tai kirkon tyytiin (puu, betoni- ja kivikirkot) mukaan. Kirkkojen aukioloajat vaihtelevat, joten tiedot on hyvä tarkistaa verkkosivustolta kyseisen kirkon kohdalta. Osa Tiekirkkoista on avoinna ympäri vuoden. Kirkoissa järjestetään myös jumalanpalveluksia ja vaihtelevasti muutakin ohjelmaa konserteista meditaatiohetkiin. Tiekirkko matkasi varrella on avoinna sinua varten – pysähdy toisenlaiseen taukopaikkaan.

JORMA VILKKO PAPPINA JYVÄSKYLÄSSÄ

Tuula Paasivirta

Imatran poika, rovasti Jorma Vilkkö aloitti teologian opinnot 50 vuotta sitten, 1975 Helsingissä ja valmistui 1981 teologisesta tiedekunnasta. Ja hän sai vihkimyksen papiksi Saloon samana vuonna. Sieltä nuoren perheen tie kulki Jyväskylään, jonne he asettuivat elämään ja olemaan. Oli ilo muistella menneitä yhdessä Jorman kanssa. Kun Jormaa kuuntelee, hän on rauhallinen monitoimimies. Hän on matkustellut Suomessa ja ulkomailla, Israelissakin kerran. Haastattelun loppupuolella kerron tarkemmin hänen kahdesta matkakohteestaan.

Nyt eläkkeellä hän on elvyttänyt opiskeluaikojen rakkaan kuoroharrastuksenkin. Minä olen ”tavannut” Jorman ensimmäisen kerran Näkövammaisten Keskusliiton Tiedonhallintapalvelun Luetuspalvelun keskusteluryhmissä. Siellä voi käydä keskusteluja ja samassa palvelussa voi lukea ja kuunnella lehtiä. Asiakkaaksi pääsee näkövammaisen henkilö ottamalla yhteyttä Näkövammaisten liittoon.

Jorma nimeää hengellisiksi vaikuttajikseen piispa Eero Huovisen ja professori Tuomo Mannermaan. Puhuimme erityisesti Mannermaan tärkeästä kirjasta Kaksi rakkautta. Se löytyy myös Saavutettavuuskirjasto Celiasta. Rovasti Ari Suutarla on ollut eräs esikuva ja tärkeä henkilö Jormalle samoin kuin 2005 kuollut suolahtelainen sokea Erkki Santakallio.

Jorma toivoo, että Saavu Kirkkopostin lukijat levottoman ajan keskellä löytäisivät armon ja toivon. Ja me kaikki voisimme ammentaa siitä.

Happikaapissa sokeaksi

Jorma Vilkkö syntyi 1953 keskosena ja happikaapissa häneltä meni näkö lähes kokonaan. Nuorempana hän näki toisella silmällä jonkin verran ja kulki jopa ilman valkoista keppiä. Nykyään hän näkee kirkkaina päivinä hieman valoa, mutta ei muuta. – Kun olen joskus nähnyt jonkin verran, siitä on se hyöty, että saan luotua mielikuvan nopeasti uusissa paikoissa. Muistan myös värit, toteaa Jorma.

Koulunkäynti ja opiskelu

Seitsemänvuotias Jorma aloitti koulun Imatralla, mutta siirtyi ajan tavan mukaan Kuopioon sokeain kouluun. Tuolloin ei vielä ollut tapana, että sokea lapsi olisi saanut käydä

lähikoulua kotoa käsin, kertoo Jorma Vilkkö. Hän jatkaa: -Tuolloin oppikouluun piti vielä pyrkiä ja sen tein. Pääsin keskikouluun ja sen jälkeen jatkoin lukioon. Vanhemmat muuttivat Jorman perässä Kuopioon.

Jorma muutti Helsinkiin teologian opiskelun myötä ja asui ensin ylioppilaskoti Konviktissa. Se oli aloittelevalla opiskelijalla hyvä paikka asua. Hän sai siellä ruuat valmiina. Jorman sanoin: Oli mukava, kun siellä ylioppilaskodissa asui saman vuosikurssin opiskelijoita. Heidän kanssaan oli hyvä liikkua yhdessä luennoille. Ylioppilaskodista löytyi myös tyttöystävä ja nykyinen vaimo. Jorma jatkaa: -Avioituimme 1977 ja muutimme Itä-Pasilain HOASIN opiskelija-asuntolan kaksioon.

Jorma kertoo opiskelustaan: - Sain ääni- ja pistekirjoja Näkövammaisten kirjastosta ja osan muusta materiaalista minulle lukivat opiskelukaverit. Tentit tein kirjoituskoneella ison tenttitalin perällä. Kreikan suoritin lukemalla kieltä foneettisesti eli kirjoitin niin kuin sitä lausuttiin. Osa apuvälineistä piti vielä tuossa vaiheessa hankkia itse. Minulle oli paljon apua, kun sokeat nuoret miehet Hannes Tiira ja Mikko Ojanen olivat samassa tiedekunnassa opiskelemassa ylemmillä vuosikursseilla.

Papiksi

”Älä hyvä mies mene kesäpapiksi, menetät virkavuotia”, sanoi Turun tuomiokapitulin pappien henkilöstöasioita hoitava notaari Jormalle 1981, kun hän kertoi hakeneensa kesätöitä entiseltä kotipaikkakunnalta Imatralta. Tuon notaarin tokaisun innoittamana Jorma kysyi: Onko teillä sitten töitä? - Saattaisi ollakin, vastasi notaari. Kun ilmeni, että silloisesta Salo-Uskelan seurakunnasta löytyisi Jormalle sopiva työpaikka, kirkkoherra oli kommentoinut notaarille; ”Jos hän kelpaa piispalle, niin kai se mies myös minulle kelpaa”.

Näin Jormasta tuli Salo-Uskelan seurakuntaan papiston apulainen. Se oli virkanimeke, jota käytettiin nykyisistä seurakuntapapeista. Jorma kertoo: - Käänteet oli nopeita tässä vaiheessa. Tuli kiire tehdä viimeiset tentit toukokuun 1981 lopussa ja muuttaa Saloon. Oli hyvä aloittaa työtä kesällä rauhassa ja opetella uutta työtä. Työaloina oli lapsityö ja puolet yhteiskunnallisesta työstä yhdessä lehtorin kanssa, vahvistaa Jorma.

Jyväskyläläisten pappi

Vuonna 1984 perhe muutti Jyväskylään, joka oli tuolloin toiseksi suurin seurakunta Suomessa eli hyvin erilainen kuin Salo oli ollut. Jyväskylässä hiukan emmiittiin otetaanko sokea mies töihin. Eräs saman vuosikurssin opiskelija oli tullut töihin silloiseen Jyväskylän kaupunkiseurakuntaan ja muun muassa hän vaikutti myönteiseen päätökseen. Jorma valittiin töihin Jyväskylään ja loppu on historiaa. Jorma on tehnyt montaa eri työalaa Jyväskylässä.

Kun on pitkä historia samassa seurakunnassa, niin työtehtävien vaihtuminen on ollut rikkaus, sanoo Jorma Vilkkö. Nämä hänen työtehtävänsä olivat luonnollisesti aina peruspapin työtä, mutta työaloina hänellä oli muun muassa aikuistyön papin töitä ja aluepapin töitä eri alueilla. Hän toi Tuomasmessun Jyväskylään ja on myös koulutettu retriitinohjaaja.

1991 hän sai ensimmäisen pistetietokoneen ja pistenäytön ja se helpotti työtä erittäin paljon. Jormalla kuten yleensäkin sokeilla papeilla on paljon kikka kolmosia, jotka helpottavat työtä.

2017 toukokuussa uutisoitiin seurakunta-uutisissa: rovasti, Keltinmäen alue-seurakunnan kappalainen Jorma Vilkkonen jää eläkkeelle.

Ensimmäinen sokea pappi, joka valittiin vakinaiseen virkaan

Turun sanomat uutisoi vuonna 2001 ”pastori Jorma Vilkkonen valittiin ensimmäisenä sokeana normaalilla valintaprosessilla vakituiseen papin virkaan Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Jyväskylän kaupunkiseurakunnan kirkkovaltuusto valitsi hänet yksimielisesti kolmen hakijan joukosta keuhällä 2001 kappalaisen virkaan.”

Aikaisemmin virkaan valituksi tulleet sokeat papit olivat olleet viran ainoita hakijoita, tietää Turun sanomat kertoa. Ensimmäinen sokea pappi oli, nyt jo edesmennyt rovasti Ari Suutarla, joka aloitti seurakuntapappina vuonna 1964.

Vuoden pappi

Jorma Vilkkonen valittiin toisena pappina kautta historian vuonna 1996 vuoden papiksi. Valinnan suorittaa vuosittain Suomen kirkon Pappisliitto ry, joka on pappien ammattiliitto. Ehdotukset tulevat pääasiassa alueyhdistyksiltä. Valintatekstissä sanotaan näin: ”Vilkkonen on peruspappi. Hän on hyvä työyhteisön jäsen, hyvä työtoveri ja hyvä alainen. Hän toimii siltarakentajana vammaisten ja terveiden välillä”. Työkaverit olivat ehdottaneet Jormaa.

Tämä ylitti uutiskynnyksen aina Helsingin sanomia ja televisioita myöten. Helsingin sanomista 13.11.1996 Jorman haastattelusta poimin seuraavan kommentin: ”Vilkkosen mielestä näkövammasta on se hyöty, että on helpompi kohdata ihmisiä. Kun seurakuntalainen tulee kadulla vastaan, niin häntä ei tunnista. En minä ole ammatinvalintaani koskaan katunut. Minua on elämässä tuupattu aina eteenpäin”, päättää Jorma Vilkkonen Helsingin sanomien haastattelun.

Näkövammaistyötä Keski-Suomessa

Nyt eläkevuosinaan Jormalla on aikaa toimia näkövammaistyössä. Hän on Keski-Suomen Näkövammaiset ry:n hallituksen jäsen. Hän on ollut muun muassa vaikuttamistyöryhmässä mukana.

Harrastuksena puutarha

Toimittaja Outi Elomaa on tehnyt verkkojutun jyväskyläläiseen paikallislehteen Jorman siirtolapuutarhaharrastuksesta. Vilkkonen asuu Jyväskylän keskustassa, ja 1991 hankitulle mökilleen Jyväskylän Sulkurantaan Jorma kävelee.

– Haikailin Keski-Suomen näkövammaisten toiminnanjohtajalle, että olisi kiva, kun olisi kesäviettopaikka. Seuraavana päivänä hän soitti, olenko huomannut lehti-ilmoitusta, että täällä on mökki myytävänä. Kävin tutustumassa mökkiin työkaverini aviomiehen kanssa.

Hän sanoi, ettei ota kantaa, vaan että mieti nyt. Tein tarjouksen ja se meni läpi, puhelee Jorma rauhalliseen tapaansa.

Jorma Vilkkö hoitaa siirtolapuutarhaa yli 30 vuoden kokemuksella – tunnelman tekevät tuoksut ja lintujen laulu kesäillassa, sanoo Jorma. Hänen vastuullaan on kesämökillä kompostorien hoito. Kevään ensimmäisiä töitä on tyhjentää muhnut komposti marjapensaiden alle.

Santiago de Compostela

2018 Jorma oli neljän hengen porukalla Santiagon Compostelan vaelluksella. Ja toinen reissu tehtiin 2023. Ensimmäisellä reissulla he vaelsivat 173 kilometriä ja toisella reissulla 100 kilometriä.

Tässä lehdessä on erillisenä juttuna tietoa pyhiinvaelluksista. Jorman porukka vaelsi 8-18 kilometriä per päivä. Mutta yhtenä päivänä, kun majoitus ei järjestynyt, he kävelivät 35 kilometriä.

Lapin matkailua

Jorma Vilkkö kertoo: Vuonna 1996 eräs vanha työtoveri kysyi minulta, että haluaisinko lähteä mukaan Lapin vaellukselle. Vastaus oli, että totta kai, sillä olin käynyt jo 1993 Sevetissä. Tämän uuden porukan ensimmäinen valloitus oli Hetta-Pallas ja myöhemmin mukaan tuli Kilpisjärvi, Ruka ja Haltti. Tämä Haltin reissu oli mieliin painuvin, kun me 2003 valloitettiin se Suomen puolelta. Jorma jatkaa:- meitä on ollut kuudesta kahdeksaan henkilöä mukana näillä reissuilla. Aluksi meillä oli rinkat mukana ja yövymme autiotuvissa. Kun meille tuli ikää, vuokrasimme mökin ja teimme päivän reissuja. Teimme näitä mukavia matkoja aina vuoteen 2015 saakka. Olin ainoa sokea henkilö porukassa, päättää Vilkkö.

Toimittajan jälkihuomautuksia

Toimittajan jälkihuomio muutamista asioista Jorman haastattelussa. Tässä haastattelussa kuljetaan 70 vuoden aikajanalla. Sen vuoksi käytän kunkin aikakauden nimityksiä vammaisten palveluja tuottavista tahoista. Näitä ovat muun muassa nykyinen Näkövammaisten liitto, joka oli ennen Näkövammaisten keskusliitto. Saavutettavuuskirjasto Celia oli ennen Näkövammaisten kirjasto ja sitä ennen Sokeiden kirjasto.

Jorma Vilkkö on ollut töissä Salo-Uskelan seurakunnassa, joka sisältyy nykyään Sastamalan seurakuntaan. Jorman muuttaessa Jyväskylään oli erikseen Jyväskylän kaupunkiseurakunta ja Jyväskylän maalaiskunnan seurakunta. Nykyään on vain Jyväskylän seurakunta, jonka sisällä on alue seurakuntatoimintaa.

VIRREN TARINA

177 Jeesus on paimen, hän kanssamme käy

Tauno Väinölä

Virsi on virsikirjamme uusia unkarilaisia virsiä. Sen on kirjoittanut Zoltán Dóka (1929-2000) ja säveltänyt hänen ikätoverinsa Gábor Trajtler (1929-). Kummallakin oli osuutensa Unkarin luterilaisen kirkon uuden virsikirjan (1982) valmistamisessa. Kirkkoherra Dókan kirjoittamia virsiä siinä on toistakymmentä, ja budapestiläinen urkuri Trajtler oli komitean sihteerinä ja vastasi sävelmistöuudistuksesta.

Gábor Trajtlerin sävelmän rytmi on unkarilaisittain vaihtojakoinen, eikä mielenkiintoinen melodia liene ihan helposti opittavissa.

Zoltán Dókan teksti sitä vastoin avautuu helposti. Suurelta osin se rakentuu Johanneksen evankeliumin tallettamiin Jeesuksen "Minä olen" -sanoihin: "Minä olen hyvä paimen." "Minä olen viinipuu, te olette oksat." "Minä olen maailman valo." Neljäs säkeistö puhuu rauhasta, jonka vain Jeesus voi antaa: "Minä jätän teille rauhan. Oman rauhani minä annan teille, en sellaista jonka maailma antaa." Viimeinen säkeistö vihdoinkin muistuttaa, että Jeesus sanoo olevansa "tie, totuus ja elämä".

Mitä virsi opettaakaan meidän Herrastamme: Hän on koko maailmankaikkeuden Herra, mutta hän on myös meitä lähellä, meidän elämämme, meidän rauhamme. Virren kirjoittaja sai toisinajattelijana kommunistien johtamassa maassaan kokea yksinäisyyttä. Mutta todeksi hän koki myös sen, mikä sekä aloittaa että päättää hänen virtensä: Jeesus kulkee kanssamme ja vie perille.

Virren 177 sanat

Unkarin kielestä suomentanut Anna-Maija Raittila

1.

Jeesus on paimen, hän kanssamme käy,
armollaan kantaa, kun tietä ei näy.

Laumaasi suojele, Vapahtaja,
pelko ja ahdistus pois hajota.

2.

Jeesus on viinipuu uskollinen.
Elossa säilymme oksina sen.
Hedelmät rakkaus oksiksi luo,
Henkesi kuolleille elämän suo.

3.

Jeesus on valkeus kaikkeuden,
Herra myös tähtien kaukaisien.
Puhkaise pimeys syntimmekin,
johdata valoosi, armollisin.

4.

Jeesus on rauhamme. Voimana on
anteeksiantamus loppumaton.

Maaailma kuiluissa pelkojensa
rauhaasi kaipaa ja rakkautta.

5.

Jeesus on alku ja Jeesus on tie,
kanssamme kulkee ja perille vie.

Sinua ylistää taivas ja maa.

Perillä kirkkosi riemuita saa.

LOPPUSANAT

Saavu Kirkkoposti 2/2025 päättyy tähän. Kiitos, kun kuuntelit. Hyvää kesää. Lehden luki
Tuula Paasivirta.